

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

**Громадське здоров'я в Україні:
проблеми та способи їх вирішення**

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю
*(до 95-річного ювілею з дня заснування кафедри
громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Харківського національного медичного університету)*

24 жовтня 2018 року

Харків
2018

УДК 614.2(477)
Г86

Редакційна колегія: Огнєв В.А., Мельниченко О.А., Сокол К.М., Чухно І.А.

Затверджено вченою радою ХНМУ.
Протокол № 10 від 25.10.2018 р.

Г86 Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення: матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (до 95-річного ювілею з дня заснування кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ХНМУ), м. Харків, 24 жовтня 2018 р. Харків, 2018. 144 с.

УДК 614.2(477)

© Харківський національний
медичний університет

МЕДИЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ, ЇЇ РОЗВИТОК ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ СВІТОВИХ СИСТЕМ ОСВІТИ

Янішен І.В., Дюдіна І.Л., Погоріла А.В., Перешивайлова І.О., ХНМУ, Харків

Медична освіта – це основа якісного надання медичних послуг громадянам України, та є основою здоров'я нації та національної політики усіх країн світу. Вища медична освіта в Україні розпочинається із організації медичних факультетів при університетах. В 1804 р. було створено перший університет на східноукраїнських землях в Харкові з медичним факультетом, а в 1841 р. створено медичний факультет у Київському університеті св. Володимира [1]. Щоб отримати ступінь лікаря або доктора медицини, та отримати право займатися медичною або фармацевтичною практикою, необхідно було скласти іспити латинською мовою. В Російській імперії існували приватні зуболікарські школи. Першу приватну школу зубних лікарів було створено в Петербурзі (1881 р.), на території сучасної України шкіл було набагато більше: в Києві, Одесі, Харкові, Катеринославі. В 1894 р. було відкрито перший медично-освітній заклад на західноукраїнських теренах: медичний факультет при Львівському університеті. У період до 1918 р. зуболікарські школи поступово реформувалися в стоматологічні інститути.

На початку ХХ ст. на території східноукраїнських земель, вищу медичну освіту здобували на медичних факультетах таких університетів, як: Харківського, Київського та Новоросійського, а також на Вищих жіночих курсах медичного напрямку. Діяльність медичних факультетів університетів, розташованих на території України в межах Російської та Австро-Угорської імперій в другій половині ХІХ – початку ХХ століття була відповідною до імперської освітньої політики [1]. Після пролетарської революції радянською владою в Україні було започатковано вирішення завдань щодо ліквідації неписьменності, реформ вищої школи, науки і техніки. У січні – квітні 1919 р. основні принципи радянської системи освіти й виховання почали діяти: загальна доступність, безкоштовність і обов'язкова шкільна освіта. В 1920 р. було скасовано університети, які перетворилися на інститути народної освіти (ІНО). Відновлення університетської освіти відбулося у 1933 р. і почали функціонувати у Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, яке мало важливий вплив на розвиток науки. У післявоєнний період в Україні за короткий час була відновлена освітня сфера та наука на базі ВНЗ [2]. Медична освіта в Україні після руйнування Радянського Союзу, в проміжок деякого часу, продовжувала базуватися на радянській системі, яка дозволяла проводити підготовку кадрів в два етапи – до дипломна та післядипломна підготовка. Медичну освіту в Україні було засновано на принципах й вимогах загальнодержавної освіти з врахуванням досягнень у цій сфері цивілізованих країн світу.

Останнім часом основою системою медичної освіти в Україні стала загальноєвропейська Болонська система, принцип якої, в умовах глобалі-

зації та великої міграції населення всесвіту, складається з того, щоб система вищої освіти всіх країнах була максимально подібна, а отримані знання та дипломи дозволяли без обмежень працювати в усіх країнах, які її використовують. Ця система була введена в Україні в 2005 р., але на початку її застосуванні, результати мали невдалий результат. За правилами цієї системи з'являється можливість отримання трьох рівнів освіти: бакалавр (або спеціаліст), магістр та спеціалізація. Бакалавр – рівень фахівця, що базується на основі повної загальної середньої освіти, який отримує поглиблену загальнокультурну підготовку, фундаментальні й професійно-орієнтовані уміння та знання. Спеціаліст – наступний рівень фахівця на основі кваліфікації бакалавра, що надає спеціальні уміння та знання, які базуються на певному досвіді особи, яка отримує цей рівень. Магістр – рівень фахівця, що базується на кваліфікації бакалавра (або спеціаліста), надає поглиблені спеціальні уміння та нові знання в даній галузі. Цей рівень фахівця теж може мати деякий досвід та можливість його використання та формування нових знань для вирішення важких професійних питань. Спеціалізація – це придбання лікарем однієї з лікарських спеціальностей, яка отримується під час проходження інтернатури при академіях післядипломної освіти лікарів та на кафедрах медичних університетів базових закладів охорони здоров'я [3].

Система медичної освіти України все більш наближається до рівня найпотужніших європейських держав, таких як Німеччина, Польща та інші. Так, у Німеччині університети мають класичну структуру та мають проводити наукові дослідження, навчання, підготовку кадрів вищої кваліфікації, отримання звання докторат-2 для заміщення посад завідувачів кафедр. Тривалість стандартного навчання складає, щонайменше, чотири роки. Всі навчальні заклади в Німеччині – державні, але в останній час з'являються й приватні, навчання в яких є платним та має дві стадії: дворічний базовий курс і дворічний професійний курс. Перший складається з загальнообов'язкових предметів і має заключні проміжні іспити. Друга стадія надає студентам більше можливостей в селекції кола знань, які становлять окрему дисципліну викладання й завершується іспитами з обов'язковим набуттям диплома чи звання магістра або держіспитами. На початку другої стадії з'являється можливість певної зміни напрямків навчання. Іспитами завершується кожна дисципліна навчання. Після закінчення програми особи, які отримують навчання, виконують письмову роботу, й також складають усні або письмові іспити з основних дисциплін. На обох стадіях використовують різні методи проведення занять: лекції, контрольні роботи, практичні заняття, екскурсії, передбачається обов'язкове проведення науково-дослідної роботи студентами. Система вищої державної освіти в Польщі також здійснюється за Болонською системою. Термін викладання дисципліни складає три-п'ять років. Абітурієнти, що закінчили освіту, також отримують ступінь бакалавра або магістра. Викладання здійснюється також у формі лекцій, практичних і лабораторних

занять, семінарів... Навчальний рік або семестр закінчується екзаменаційною сесією. Однією з головних складових навчального процесу є навчальна практика, здійснення якої відбувається упродовж навчального року, термін виконання якої, встановлює декан факультету. Якщо студент бере участь у наукових дослідженнях чи розробках, тоді навчальна практика у такому випадку може бути частково або повністю йому зарахована. У Польщі впроваджено двоступеневу освіту, як основне навчання на бакалавра й додаткове навчання на магістра [4].

Відтак, медична освіта в Україні має давні корні і є дуже ефективною та високоякісною. Взявши краще з радянської системи та загальноєвропейської шляхом приєднання до Болонського процесу, надає нам можливість наблизитися до всесвітньої системи освіти та надати студентам можливість отримати дипломи високої якості, які будуть давати їм можливість продовжувати свою практичну та наукову працю в інших країнах світу. Але для цього нам треба ще багато працювати: треба розробити систему мотивації для викладачів і студентів, з метою покращення методу викладання для перших та збільшення вимог до теоретичного й практичного навчання для інших. Тоді це призведе до збільшення рівня освіченості студентів і зросту попиту на навчання в вищих медичних закладах України.

Список використаних джерел:

1. Клішевич Б.А., Рум'янцева Ю.В. Історія становлення медичної освіти в Україні, як державного нормативного компонента військово-медичної освіти. *Медична освіта*. 2011. № 1. С.84–89.

2. Кушин М.Л. Організація медичної освіти в Україні в другій половині XIX – початку XX ст. URL: www.rusnauka.com/26_ssn_2008/Pedagogica/34933.doc.htm. (дата звернення – 30.09.2018 р.)

3. Історія України з давнини до початку XXI століття. Освіта, наука, техніка та фундаментальні основи життя українського етносу. *Освіта в Україні: історія та сучасність*. URL: <https://history.vn.ua/journal>, 2009–2017. (дата звернення – 30.09.2018 р.)

4. Сисоєва С., Кристопчук Т. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Рівне, 2012. 352 с.

Кузьміна І.Ю., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Шутова Н.А. Роль викладача при підготовці студентів у вищих навчальних закладах медичного профілю	119
Лупальцов В.І., Ягнюк А.І., Скалій М.М., Сокол К.М. Місце сучасних мультимедійних технологій в педагогічному процесі хірургічних дисциплін	120
Мельниченко О.А., Мельниченко В.О., Хо Дж. Адаптація іноземних студентів до навчання у мультинаціональному середовищі: проблеми та напрями їх вирішення	121
Сердюк О.І., Короп О.А., Рогожин Б.А., Просоленко Н.В., Крупеня В.І. Перспективні питання фахової підготовки керівників медичних закладів .	124
Сисюк В.М. Гуманітарні аспекти соціального управління з формування особистості засобами фізичного виховання	125
Сіренко Р.Р. Педагогічні впливи на формування у студентів готовності до ведення здорового способу життя	127
Хаустов М.М., Гордієнко Н.О., Бачинський Р.О., Слонецький Є.В. Вивчення досвіду американських колег у проведенні іспиту з міжнародних основ медицини IFOM	129
Хаустов М.М., Гордієнко Н.О., Поручіков В.В., Колотілов О.В. Нова стратегія розвитку медичної освіти в Україні: інтеграція досвіду лідерів галузі	131
Чухно І.А., Астапова Я.В., Олентьєв Р.В. Кроссенс – як навчальна технологія реалізації інновацій у освітньому процесі в ХНМУ	132
Щербина М.О., Кузьміна О.О. Удосконалення підготовки студентів до ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок-2» за фахом «Акушерство та гінекологія»	135
Янішен І.В., Дюдіна І.Л., Погоріла А.В., Перешивайлова І.О. Медична освіта в Україні, її розвиток відповідно до сучасних світових систем освіти	136

Наукове видання

Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення забезпечення громадського здоров'я в Україні

матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю
(до 95-річного ювілею з дня заснування кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я ХНМУ)

м. Харків, 24 жовтня 2018 р.

Відповідальний за випуск проф. В.А. Огнєв

Формат А5. Ризографія. Ум.-друк. арк. 9,5
Тираж 100 прим. Зам. № 18-33665

Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmu@mail.ru, izdat@knmu.kharkov.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, видавців і розповсюджувачів видавничої продукції Серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.